

Załącznik

do Uchwały Nr V/27/2011

Rady Miejskiej w Suwałkach

z dnia 26 stycznia. 2011 r.

PROGRAM

USUWANIA WYROBÓW

AZBESTOWYCH

Z TERENU MIASTA SUWAŁKI

STYCZEŃ 2011 R

SPIS TREŚCI

1	ŹRÓDŁA PROBLEMU	3
2	PRZEPISY PRAWNE REGULUJĄCE KWESTIĘ AZBESTU	4
3	PROGRAM OCZYSZCZANIA KRAJU Z AZBESTU NA LATA 2009-2032	6
4	PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO	9
5	PROGRAM USUWANIA WYROBÓW AZBESTOWYCH Z TERENU MIASTA SUWAŁKI PRZYJĘTY 25 STYCZNIA 2006R.	12
5.1	<i>REALIZACJA PROGRAMU W LATACH 2006-2010</i>	12
5.2	<i>PRZESŁANKI ZMIANY PROGRAMU</i>	13
6	ILOŚĆ WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST NA TERENIE MIASTA SUWAŁKI	14
7	CELE PROGRAMU I ZAŁOŻENIA POMOCY MIASTA W USUWANIU WYROBÓW AZBESTOWYCH	15
8	HARMONOGRAM REALIZACJI PROGRAMU NA LATA 2011-2032	16
9	FINANSOWE ASPEKTY REALIZACJI PROGRAMU	17
9.1	<i>SZACUNEK KOSZTÓW</i>	17
9.2	<i>ŹRÓDŁA FINANSOWANIA</i>	17
9.3	<i>SYSTEM DOFINANSOWANIA USUWANIA WYROBÓW AZBESTOWYCH</i>	18
10	MONITORING REALIZACJI PROGRAMU	18

1. ŹRÓDŁA PROBLEMU

Azbest to nazwa materiału włóknistego, występującego w przyrodzie, którego włókna są bardzo elastyczne, mocne i twarde. Należą do nich minerały z grupy serpentynu (chryzotyl) i amfiboli (aktynolit, krokidolit).

Odporność azbestu na działanie wysokich temperatur (temperatura rozkładu i topnienia ok. 1500°C) jest jedną z najważniejszych zalet, dzięki którym znalazł on szerokie zastosowanie jako surowiec niepalny w różnego rodzaju wyrobach. Właściwości termoizolacyjne i dźwiękochłonne, wytrzymałość na rozciąganie, elastyczność, a także odporność niektórych odmian azbestu na działanie kwasów, alkaliów i wody morskiej uczyniły zeń surowiec o bardzo szerokim zastosowaniu. Obecnie na świecie znanych jest ponad 5 tysięcy wyrobów do produkcji, których użyto azbestu. M.in. stosowany był do produkcji wyrobów azbestowo-cementowych, wyrobów włókienniczych, przędzy, sznurów, szczeliw, wyrobów ciernych, takich jak: klocki hamulcowe, tarcze sprzęgłowe, wyrobów hydroizolacyjnych: lepiki, papy dachowe, płytki podłogowe, do filtrów w przemyśle piwowarskim i farmaceutycznym oraz wojskowych masek p/gazowych. W przeważającej części azbest zużywany był do produkcji wyrobów azbestowo-cementowych,

głównie lekkiej, wytrzymałej, trwałej i niepalnej płyty azbestowo-cementowej – eternitu.

Pierwsze doniesienia o szkodliwym wpływie pyłu azbestu na układ oddechowy przypadają na lata 20-30-te XX wieku i pochodziły z Anglii. Okazało się, że jego włókna rozpylone w powietrzu i wraz z nim wdychane prowadzą do śmiertelnych chorób. Potwierdzają to wyniki badań, które jednoznacznie wskazują że podczas wydobywania, przerobu oraz użytkowania wyrobów zawierających azbest w stanie suchym łatwo ulega on rozpyleniu przez swoją włóknistą budowę a po przedostaniu się do organizmu trwale utrzymuje się w płynach ustrojowych.

Narażenie na pył azbestu może być przyczyną: pylicy azbestowej (azbestozy), łagodnych zmian opłucnowych, raka płuca i międzybłoniaków. Głównym skutkiem parazywrodowej i środowiskowej ekspozycji na pył azbestu może być międzybłoniak opłucnej. W zależności od poziomu ekspozycji może być również obserwowany wzrost ryzyka raka płuca.

Chorobotwórcze działanie azbestu występuje jedynie w wyniku wdychania włókien zawieszonych w powietrzu (oznacza to, że dopóki włókna nie są uwolnione do powietrza nie stanowią zagrożenia dla zdrowia). Azbest może być także obecny w wodzie, napojach i pokarmach, skąd przenika do organizmu człowieka. Jednak nie ma dowodów świadczących o tym, że azbest dostający się do organizmu drogą pokarmową jest szkodliwy dla zdrowia.

Wobec uznania szkodliwego wpływu włókien azbestu na człowieka w wielu krajach świata w latach 90-tych ubiegłego wieku wprowadzono całkowity zakaz jego stosowania.

Obecnie po zaprzestaniu produkcji wyrobów zawierających azbest źródłami zagrożenia są:

- niewłaściwie składowane odpady azbestowe, w tym tzw. dzikie wysypiska, szczególnie w lasach i odkrytych wyrobiskach,
- użytkowanie wyrobów azbestowych, co w konsekwencji prowadzi do zanieczyszczenia powietrza pyłem azbestowym w wyniku korozji i mechanicznych uszkodzeń płyt azbestowo-cementowych, ścierania tarcz sprzęgłowych i hamulcowych,
- niewłaściwe usuwanie z dachów i elewacji wyrobów zawierających azbest,
- urządzenia grzewcze, wentylacyjne, klimatyzacyjne i izolacje zawierające azbest.

Największe zagrożenie emisji szkodliwych dla zdrowia człowieka włókien azbestowych stwarza proces usuwania wyrobów zawierających azbest. Prace związane z usuwaniem azbestu muszą być prowadzone w taki sposób, aby wyeliminować lub zminimalizować uwalnianie się azbestu do środowiska, tak aby nie zostały przekroczone dopuszczalne wartości stężeń włókien azbestowych w powietrzu. Wymagania w zakresie usuwania tych wyrobów określone zostały szczegółowo w odpowiednich rozporządzeniach.

Wielkość zagrożenia zdrowia zależna jest od rodzaju azbestu, wielkości włókien i ich stężenia w powietrzu oraz czasu narażenia. Największe zagrożenie stanowią włókna respirabilne, tzn. występujące w trwałej postaci w powietrzu i mogące przedostawać się z wdychanym powietrzem do pęcherzyków płucnych. Mają one średnicę mniejszą od 3 μm i są dłuższe niż 5 μm , przy czym najbardziej szkodliwe są włókna o długości ok. 20 μm . Najbardziej agresywne biologicznie są włókna azbestów amfibolowych tj. krokydolit (azbest niebieski) i amozyt.

Istotne jest, że małe ilości azbestu wchłaniane w długim okresie, podobnie jak duże dawki pyłu azbestowego nawet w relatywnie krótkim okresie mogą wywołać nieodwracalne zmiany w płucach.

2. PRZEPISY PRAWNE REGULUJĄCE KWESTIĘ AZBESTU

Zagrożenie jakie stwarzają wyroby zawierające azbest stało się przyczyną zakazu stosowania azbestu oraz dążenia do usunięcia wyrobów zawierających go. Zakaz produkcji, handlu oraz stosowania wyrobów zawierających azbest na terenie Polski został wprowadzony ustawą z dnia 19 czerwca 1997 roku *o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest*.

W kolejnych latach wprowadzono szereg aktów prawnych regulujących kwestie związane z postępowaniem i usuwaniem wyrobów zawierających azbest.

Uzupełnieniem prawodawstwa w omawianym zakresie jest przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 14 maja 2002 roku „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest

stosowanych na terytorium Polski" który wprowadził m.in. zasadę, że wyroby nieuszkodzone i w dobrym stanie technicznym, mogą być wykorzystywane do 2032 r. W lipcu 2009 r. Rada Ministrów podjęła uchwałę nr 122/2009 w sprawie przyjęcia zaktualizowanego wieloletniego programu pod nazwą "Program oczyszczania kraju z azbestu na lata 2009-2032".

Polskie prawodawstwo określa wymagania dotyczące postępowania z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest, obowiązki organów administracji oraz właścicieli i zarządców nieruchomości w tym zakresie a także obowiązki wykonawców prac polegających na zabezpieczeniu i usuwaniu wyrobów azbestowych.

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska wprowadziła obowiązek składania przez wójtów, burmistrzów i prezydentów miast, a także osoby prawne stosownych informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska (w tym również azbest).

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r. - w sprawie katalogu odpadów zamieściło rodzaje odpadów zawierających azbest na liście odpadów niebezpiecznych

W związku ze znaczeniem inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest i oceny ich stanu (decydującej o stopniu pilności wymiany wyrobów go zawierających) w problematyce bezpiecznego dla ludzi użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest w *Rozporządzeniach Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 października 2003 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest oraz z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest* zdecydowano o wykonywaniu inwentaryzacji oraz dokonywaniu oceny stanu wyrobów zawierających azbest. Od 2004 r. właściciele i zarządcy obiektów zobowiązani są do przekazywania marszałkowi województwa i wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta informacji o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystywania oraz o wyrobach, których wykorzystywanie zostało zakończone.

Rozporządzenia te szczegółowo określiły również sposób bezpiecznego postępowania przy usuwaniu wyrobów azbestowych. Biorąc pod uwagę obowiązki jakie postawiono przed wykonawcą prac polegających na zabezpieczeniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest, tego typu prace do niedawna mogły wykonywać jedynie wyspecjalizowane podmioty posiadające stosowne zezwolenia oraz wyposażenie techniczne i socjalne pozwalające na prowadzenie prac oraz odpowiednie zabezpieczenie pracowników i środowiska przed szkodliwym działaniem azbestu.

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach wprowadziła m.in. obowiązek uzyskania przez wytwórcę odpadów niebezpiecznych (wykonawcę prac usuwania wyrobów zawierających azbest) zatwierdzenia - przez właściwego marszałka lub starostę - programu gospodarki odpadami niebezpiecznymi zawierającymi azbest. Zgodnie z aktualnymi zapisami ustawy obowiązek ten nie dotyczy osób fizycznych usuwających wyroby azbestowe ze swoich nieruchomości.

Aspekty bezpieczeństwa i zdrowia ludzi określają następujące przepisy szczegółowe:

Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 listopada 2002 r. w sprawie najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy - określa najwyższe dopuszczalne stężenia w środowisku pracy pyłów zawierających azbest;

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 5 grudnia 2002 r. w sprawie wartości odniesienia dla niektórych substancji w powietrzu - określa limity stężenia azbestu w powietrzu;

Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 23 czerwca 2003 r. w sprawie informacji dotyczącej bezpieczeństwa i ochrony zdrowia oraz planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia - określa zakres rodzajów robót budowlanych, stwarzających zagrożenie bezpieczeństwa lub zdrowia ludzi;

Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 1 grudnia 2004 r. w sprawie substancji, preparatów, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym

w środowisku pracy - określa m.in. obowiązki pracodawcy przy prowadzeniu prac w kontakcie ze szkodliwymi substancjami (w tym z azbestem);

Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 20 kwietnia 2005r. w sprawie badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy - określa m.in. obowiązki wykonywania badań właściwych dla prowadzenia prac z czynnikami szkodliwymi (w tym azbest);

Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 14 października 2005 r. w sprawie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz programu szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania takich wyrobów - określa m.in. szczegółowe wymagania odnośnie zapewnienia bezpiecznych warunków prowadzenia prac przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz program szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest.

Podstawowym sposobem unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest jest jego składowanie. Zastosowanie znajdują tutaj:

Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 30 października 2002 r. w sprawie rodzajów odpadów, które mogą być składowane w sposób nieselektywny – zezwalające na nieselektywne składowanie odpadów o kodach:

17 06 01* - materiały izolacyjne zawierające azbest

17 06 05* - materiały konstrukcyjne zawierające azbest

Odpady te mogą być składowane wspólnie, na tym samym składowisku odpadów niebezpiecznych zawierających azbest. Nie można natomiast mieszać tych odpadów i składować z innymi odpadami niebezpiecznymi.

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 marca 2003 r. w sprawie szczegółowych wymagań dotyczących lokalizacji, budowy, eksploatacji i zamknięcia, jakim powinny odpowiadać poszczególne typy składowisk odpadów - określa m.in. wymagania dotyczące składowania odpadów zawierających azbest.

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 czerwca 2005 r. w sprawie podziemnych składowisk odpadów - określa szczegółowe wymagania, jakim powinny odpowiadać poszczególne typy składowisk podziemnych w zakresie lokalizacji, eksploatacji i zamknięcia, a także zakres, sposób i warunki prowadzenia monitoringu tych składowisk.

W obowiązujących obecnie ramach prawnych do obowiązków gmin należy w szczególności:

- opracowanie, przyjęcie i aktualizacja planu gospodarki odpadami ze szczególnym uwzględnieniem problematyki usuwania azbestu;
- gromadzenie informacji przekazywanych przez osoby fizyczne (właściciele lub zarządców nieruchomości) o wyrobach zawierających azbest oraz miejscu ich występowania;
- przekazywanie sprawozdań marszałkowi województwa o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie, w tym azbestu;
- sporządzenie inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest poprzez spis z natury;

W przypadku nieprzestrzegania nałożonych na jednostki organizacyjne i osoby fizyczne obowiązków w zakresie bezpiecznego wykorzystania i usuwania wyrobów zawierających azbest oraz obowiązków sprawozdawczości w tym zakresie zastosowanie mają przepisy ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska*. Przewidują one w takich przypadkach odpowiedzialność karną tj. kary aresztu, ograniczenia wolności lub grzywny orzekane na podstawie przepisów *Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia oraz odpowiedzialność administracyjną* poprzez wstrzymanie przez podmiot korzystający ze środowiska lub osobę fizyczną działalności powodującej pogorszenie stanu środowiska w znacznych rozmiarach lub zagrażającej życiu lub zdrowiu ludzi.

Ponadto do odpowiedzialności za szkody spowodowane oddziaływaniem na środowisko, w tym również powstałe w wyniku postępowania z wyrobami zawierającymi azbest, mają zastosowanie przepisy Kodeksu Cywilnego.

3. PROGRAM OCZYSZCZANIA KRAJU Z AZBESTU NA LATA 2009-2032

Rada Ministrów 14 maja 2002 r. przyjęła *Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski*. W Programie sprecyzowano cele jakie w naszym kraju należy osiągnąć w związku z wieloletnim stosowaniem na dużą skalę wyrobów zawierających azbest:

- usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest;
- minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych spowodowanych obecnością azbestu na terytorium kraju;
- likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko.

Opracowany w 2008 r. „*Raport z realizacji w latach 2003-2007 Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski*” wykazał, że z szacowanej ilości wyrobów zawierających azbest użytkowanych na terenie kraju – 14,5 mln Mg w latach 2003-2008 udało się usunąć jedynie ok. 1 mln ton.

Wynikający z *Raportu* niezadowalający postęp działań zmierzających do osiągnięcia wyznaczonych celów skłonił rząd do aktualizacji Programu. W lipcu 2009 r. Rada Ministrów podjęła uchwałę nr 122/2009 w sprawie ustanowienia wieloletniego programu pod nazwą "*Program oczyszczania kraju z azbestu na lata 2009-2032*".

W obowiązującym *Programie* zdecydowano o:

- wprowadzeniu priorytetowych zadań legislacyjnych,
- uruchomieniu wsparcia finansowego dla działań prowadzonych przez jednostki samorządu terytorialnego,
- usprawnieniu systemu monitoringu realizacji *Programu*.

W *Programie* uznano za konieczne:

- znowelizowanie ustawy o odpadach dopuszczając przetwarzanie odpadów zawierających azbest w urządzeniach przewoźnych,
- znowelizowanie ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest w zakresie obowiązku organizowania akcji wywozu zdemontowanych wyrobów azbestowych oraz prowadzenie szkoleń lokalnych na terenie gminy.

Podstawowym warunkiem terminowego oczyszczenia kraju z azbestu jest zapewnienie odpowiednich środków finansowych na prowadzenie prac związanych z bezpiecznym usuwaniem wyrobów azbestowych. Wsparcie finansowe ze środków budżetowych pozostających w gestii Ministra Gospodarki ukierunkowane ma być głównie na wzmocnienie procesu inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest poprzez dofinansowanie opracowywania gminnych, powiatowych i wojewódzkich planów usuwania wyrobów zawierających azbest. Środki te mają być również przeznaczane na prowadzenie działań edukacyjno-informacyjnych, w tym szkoleń dla administracji publicznej oraz szkoleń lokalnych, dzięki którym zostanie wzmocniony proces usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu nieruchomości bez korzystania z usług wyspecjalizowanych firm.

Program przewiduje także uruchomienie finansowania działań związanych z usuwaniem azbestu w ramach krajowych funduszy ochrony środowiska, ze środków unijnych oraz preferencyjnych kredytów Banku Ochrony Środowiska.

Aby zwiększyć tempo usuwania wyrobów zawierających azbest, szczególnie z terenów wiejskich, *Program* wprowadza nowy instrument umożliwiający usuwanie wyrobów zawierających azbest z terenu własnej nieruchomości bez korzystania z usług wyspecjalizowanych firm, o ile osoby usuwające wyroby azbestowe zostaną odpowiednio przeszkolone i będą dysponować środkami technicznymi eliminującymi narażenie na kontakt z włóknami azbestu, a prace te będą wykonywać incydentalnie. W ramach prac przygotowawczych do uruchomienia tego instrumentu przygotowano wykaz niezbędnych zadań legislacyjnych oraz zaplanowano finansowanie odpowiednich szkoleń lokalnych.

Program przewiduje realizację przez samorządy gminne i powiatowe następujących zadań:

1. gromadzenie przez wójta, burmistrza, prezydenta miasta informacji o ilości, rodzaju i miejscach występowania wyrobów zawierających azbest oraz przekazywanie jej do marszałka województwa z wykorzystaniem dostępnego narzędzia informatycznego www.bazaazbestowa.pl;
2. przygotowywanie i aktualizacja programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest, także w ramach planów gospodarki odpadami;
3. organizowanie szkoleń lokalnych w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu nieruchomości bez korzystania z usług wyspecjalizowanych firm;
4. organizowanie usuwania wyrobów zawierających azbest przy wykorzystaniu pozyskanych na ten cel środków krajowych lub unijnych z uwzględnieniem zasad zawartych w *Programie*;
5. inspirowanie właściwej postawy obywateli w zakresie obowiązków związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest;
6. współpraca z marszałkiem województwa w zakresie inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest oraz opracowywania programów usuwania wyrobów zawierających azbest, w szczególności w zakresie lokalizacji składowisk odpadów zawierających azbest oraz urządzeń przewoźnych do przetwarzania odpadów zawierających azbest;
7. współpraca z mediami w celu propagowania odpowiednich inicjatyw społecznych oraz rozpowszechniania informacji dotyczących zagrożeń powodowanych przez azbest;
8. współpraca z organizacjami społecznymi wspierającymi realizację *Programu*;
9. współpraca z organami kontrolnymi (inspekcja sanitarna, inspekcja pracy, inspekcja nadzoru budowlanego, inspekcja ochrony środowiska).

W Programie określono oddzielnie zasady:

- usuwania wyrobów azbestowych z budynków jednorodzinnych i gospodarskich oraz oczyszczania terenów nieruchomości,
- usuwania wyrobów azbestowych z dużych obiektów budowlanych oraz oczyszczania terenów nieruchomości.

USUWANIE WYROBÓW AZBESTOWYCH Z BUDYNKÓW JEDNORODZINNYCH I GOSPODARSKICH ORAZ OCZYSZCZANIA TERENÓW NIERUCHOMOŚCI

Wyniki badań wskazują, że przeprowadzenie jednorazowo prac rozbiórkowych na wolnym powietrzu nie stanowi zagrożenia wystąpienia patologii azbestozależnych. Biorąc pod uwagę wyniki przeprowadzonych badań i opinie lekarskie uznano, że można zezwolić na usuwanie wyrobów zawierających azbest z terenu własnej nieruchomości bez korzystania z usług wyspecjalizowanych firm, o ile osoby usuwające wyroby azbestowe zostaną odpowiednio przeszkolone i będą dysponować środkami technicznymi eliminującymi narażenie na kontakt z włóknami azbestu, a prace te będą wykonywać incydentalnie.

Gmina powinna zapewnić wywóz odpadów zawierających azbest na składowisko odpadów lub zapewnić ich dostarczenie do przewoźnego urządzenia do przetwarzania odpadów zawierających azbest. **Koszt transportu i unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest powinien zostać pokryty ze środków własnych gminy, przy udziale środków właścicieli nieruchomości, dotacji i pożyczek funduszy ochrony środowiska lub innych źródeł dostępnych dla gminy.** Udział środków właścicieli nieruchomości powinien być niewielki, ze względu na fakt, iż koszt nowego pokrycia dachowego czy elewacyjnego nie może być pokryty w ramach wsparcia finansowego z krajowych lub z unijnych funduszy ochrony środowiska.

Tak więc wg *Programu* podział zadań związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest z budynków jednorodzinnych i gospodarskich przedstawia się następująco:

Lp.	ZADANIE	Odpowiedzialny
1.	Usuwanie wyrobów zawierających azbest z budynków jednorodzinnych i gospodarskich oraz oczyszczenie terenu nieruchomości z odpadów zawierających azbest.	Właściciel nieruchomości
2.	Przeprowadzenie szkoleń lokalnych.	Gmina
3.	Zorganizowanie akcji wywozu odpadów zawierających azbest z terenu gminy na składowisko odpadów lub ich przetwarzania w urządzeniu przewoźnym.	Gmina
4.	Finansowe wsparcie gmin w zakresie organizowania akcji wywozu odpadów zawierających azbest z terenu gminy na składowisko odpadów lub ich przetwarzania w urządzeniu przewoźnym w ramach środków krajowych.	NFOŚiGW WFOŚiGW

Program przewiduje wsparcie ze środków budżetu państwa, w wysokości 16,3 mln PLN szkoleń prowadzonych przez samorządy lokalne.

USUWANIE WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z DUŻYCH OBIEKTÓW BUDOWLANYCH I OCZYSZCZANIE TERENU NIERUCHOMOŚCI

Program przewiduje wsparcie finansowe środkami publicznymi usuwania wyrobów zawierających azbest z dużych obiektów budowlanych. Założono, że wsparcie to powinno być koordynowane przez poszczególne jednostki samorządu terytorialnego według następujących założeń:

1. Wsparcie z funduszy ochrony środowiska powinno być przeznaczone na dofinansowanie usługi polegającej na bezpiecznym usuwaniu wyrobów zawierających azbest,
2. Kosztami kwalifikowanymi dofinansowywanej usługi bezpiecznego usuwania wyrobów zawierających azbest są koszty:
  - a) demontażu wyrobów zawierających azbest,
  - b) transportu odpadów zawierających azbest,
  - c) złożenia odpadów zawierających azbest na właściwym składowisku lub przekazania do urządzenia przewoźnego przetwarzającego odpady zawierające azbest,
3. Beneficjentami wsparcia są jednostki samorządu terytorialnego, które wybierają w przetargach spełniających wymagania prawa przedsiębiorców prowadzących działalność w zakresie bezpiecznego usuwania azbestu.

Tak więc wg *Programu* podział zadań związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest z dużych obiektów budowlanych przedstawia się następująco:

Lp.	ZADANIE	Odpowiedzialny
1.	Usuwanie wyrobów azbestowych z budynków mieszkalnych i gospodarczych, oczyszczenie terenu nieruchomości z odpadów zawierających azbest.	Właściciel obiektów budowlanych
2.	Zorganizowanie akcji demontażu, oczyszczenia nieruchomości i wywozu odpadów zawierających azbest z terenu gminy, powiatu na składowisko odpadów lub ich przetwarzania w urządzeniu przewoźnym.	Gminy, Powiaty
3.	Finansowe wsparcie gmin, powiatów w zakresie organizowania akcji demontażu, oczyszczenia nieruchomości i wywozu odpadów zawierających azbest z terenu gminy, powiatu na składowisko odpadów lub ich przetwarzania w urządzeniu przewoźnym w ramach środków krajowych.	NFOŚiGW WFOŚiGW

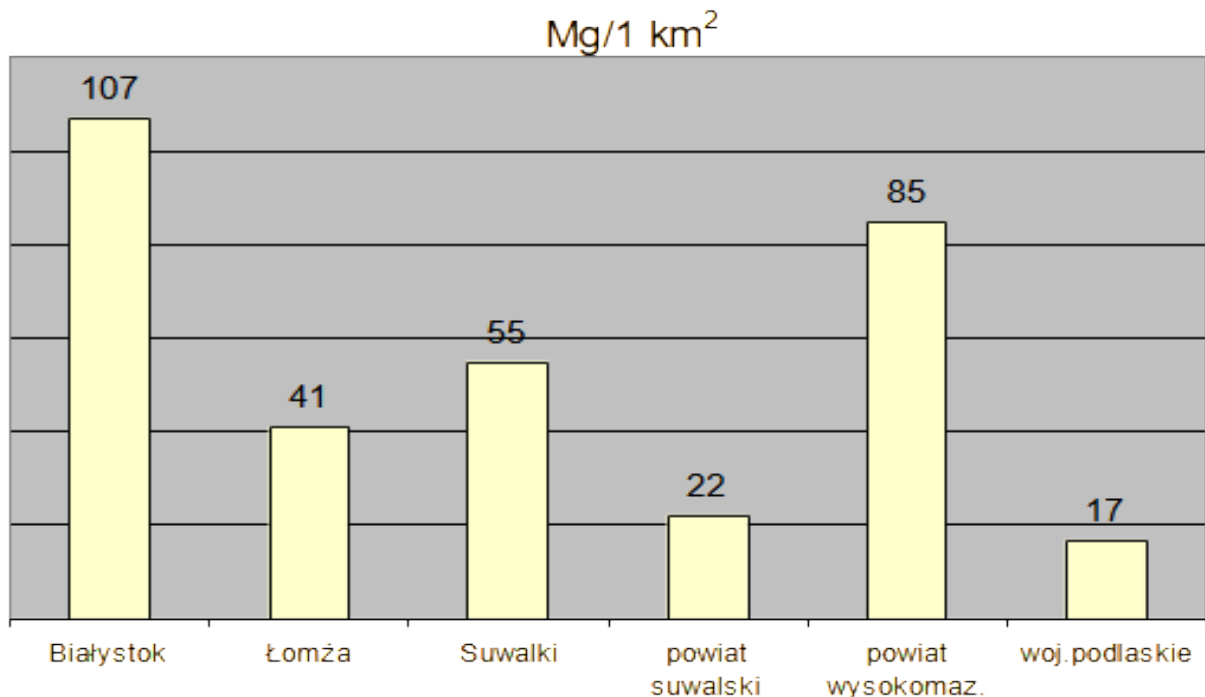
4.	Wsparcie finansowe dla jednostek samorządu terytorialnego w zakresie opracowywania gminnych, powiatowych i wojewódzkich programów usuwania wyrobów zawierających azbest.	Minister Gospodarki
5.	Aktualizacja gminnych, powiatowych i wojewódzkich programów usuwania wyrobów zawierających azbest.	Jednostki samorządu terytorialnego

W Programie założono wsparcie samorządów lokalnych w zakresie opracowywania gminnych, powiatowych i wojewódzkich programów usuwania wyrobów zawierających azbest z budżetu państwa w wysokości 10 mln PLN.

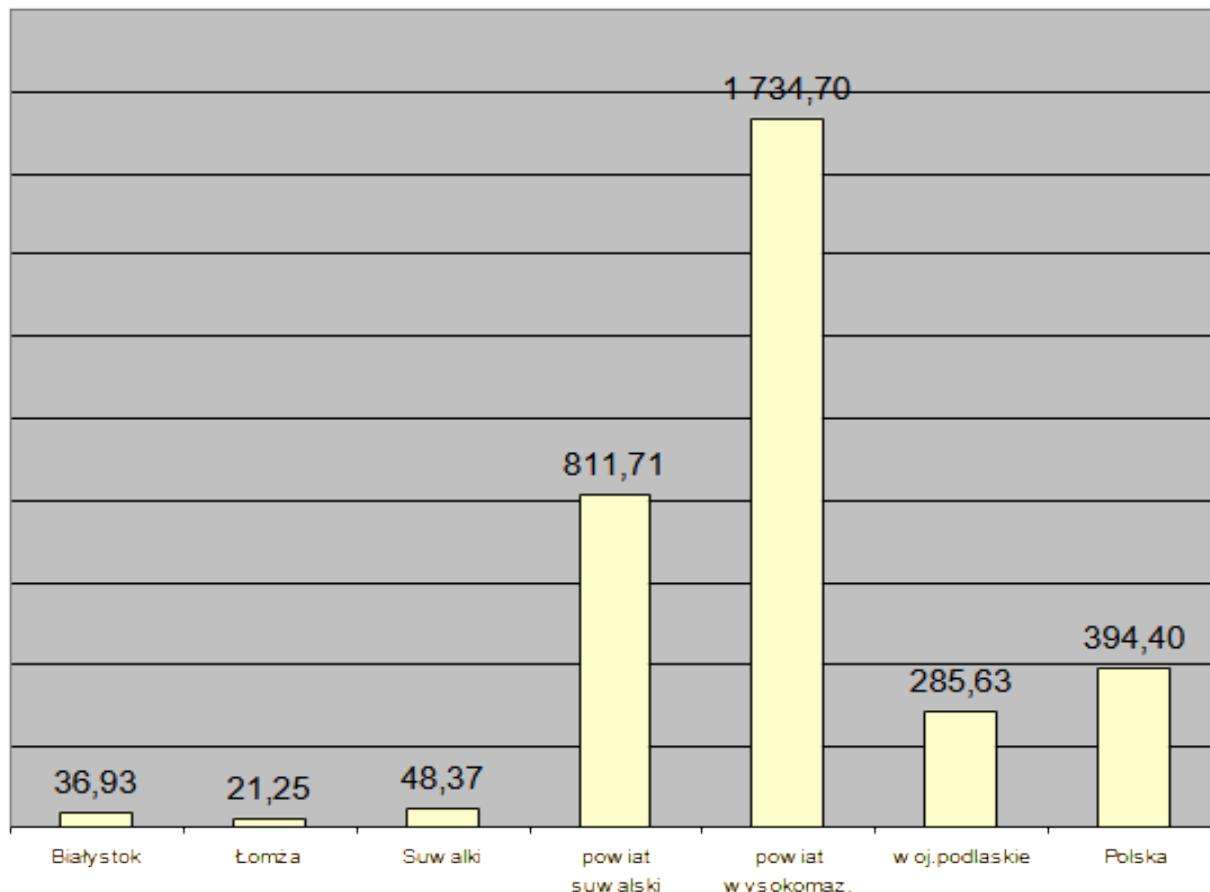
4. PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO

W lutym 2009 r. Zarząd Województwa Podlaskiego uchwalił *"Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Województwa Podlaskiego"*.

Wg. danych zawartych w *Programie* na terenie województwa podlaskiego znajduje się 340 437 Mg wyrobów zawierających azbest, w tym 96% na budynkach mieszkalnych i inwentarskich. Województwo podlaskie zaliczane jest, obok województw mazowieckiego, lubelskiego i świętokrzyskiego do obszarów o największym rozpowszechnieniu wyrobów azbestowych. Zastosowanie wyrobów azbestowych na terenie województwa nie jest równomierne:

kg wyrobów azbestowych/1 mieszkańca

Nadrzędnym celem województwa przyjętym w *Programie* jest likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na zdrowie. Dla osiągnięcia tego celu wyznaczono cele w perspektywie krótkoterminowej (lata 2008-2012), średnioterminowej (lata 2013-2022) oraz długoterminowej (lata 2023-2032).

Okres	Cele
Lata 2008-2012	Weryfikacja skali problemu obecności wyrobów zawierających azbest na obszarze województwa podlaskiego
	Zwiększenie świadomości mieszkańców w zakresie bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest
	Bezpieczne usunięcie ok. 20 % aktualnej ilości wyrobów zawierających azbest i ich unieszkodliwienie
Lata 2013-2022	Bezpieczne usunięcie ok. 40% aktualnej ilości wyrobów zawierających azbest i ich unieszkodliwienie
Lata 2023-2032	Bezpieczne usunięcie wszystkich wyrobów zawierających azbest i ich unieszkodliwienie

Realizacji celów *Programu* służą działania inwestycyjne oraz pozainwestycyjne.

Zadania pozainwestycyjne zmagają do:

- rzetelnego i kompletnego rozpoznania ilości i stanu wyrobów zawierających azbest na terenie poszczególnych gmin województwa podlaskiego,
- opracowania powiatowych programów usuwania wyrobów zawierających azbest i unieszkodliwiania odpadów azbestowych,
- podjęcia inicjatyw i decyzji dotyczących lokalizacji i budowy składowisk dla odpadów azbestowych lub rozbudowy istniejących składowisk dla odpadów niebezpiecznych,

- zintensyfikowania kontroli tzw. "dzikich wysypisk" gdzie znajdują się także odpady azbestowe,
- organizacji kampanii informacyjnej o szkodliwości azbestu i bezpiecznym użytkowaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest,
- weryfikacji skali problemu obecności materiałów zawierających azbest na obszarze województwa podlaskiego w oparciu o programy powiatowe,
- usprawnienia monitoringu bezpiecznego usuwania wyrobów zawierających azbest i składowania odpadów azbestowych,
- wdrożenia monitoringu realizacji wojewódzkiego programu usuwania wyrobów zawierających azbest i unieszkodliwiania odpadów azbestowych,
- intensyfikacji procesu poszukiwania środków finansowych ze źródeł zewnętrznych dla wsparcia usuwania wyrobów zawierających azbest i ich unieszkodliwiania..

Przewidziane w *Programie* zadania inwestycyjne zmierzają przede wszystkim do zwiększenia ilości usuwanych wyrobów zawierających azbest oraz budowy nowych składowisk dla odpadów azbestowych lub rozbudowy istniejących składowisk dla odpadów niebezpiecznych lub składowisk odpadów komunalnych z wydzielaniem kwatery na odpady azbestowe.

Podstawowym narzędziem wspierającym usuwanie azbestu z terenu województwa jest inicjatywa Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Białymstoku udzielenia dotacji ze środków Funduszu na zadania z zakresu usuwania azbestu. O dofinansowanie mogą ubiegać się Gminy/Powiaty województwa podlaskiego realizujące gminne/powiatowe programy usuwania azbestu. **Do dofinansowania mogą zostać zgłoszone wyłącznie zadania ujęte w gminnych/powiatowych programach usuwania azbestu i współfinansowane ze środków własnych gmin/powiatów.** Dotacją objęte są zadania związane z usuwaniem wyrobów azbestowych z obiektów, których właścicielami są osoby fizyczne (także wspólnoty mieszkaniowe) oraz z obiektów stanowiących własność gminy/powiatu. Do kosztów kwalifikowanych zaliczane są koszty: demontażu pokrycia lub wyrobów zawierających azbest, transportu odpadów azbestowych z miejsca rozbiórki na składowisko oraz koszty unieszkodliwiania poprzez składowanie wyrobów azbestowych na odpowiednim składowisku.

5. PROGRAM USUWANIA WYROBÓW AZBESTOWYCH Z TERENU MIASTA SUWAŁKI PRZYJĘTY 25 STYCZNIA 2006 R.

Doceniając wagę problemu użytkowania na terenie Suwałk znacznych ilości wyrobów zawierających azbest Rada Miejska uchwałą nr XLIV/481/06 z dnia 25 stycznia 2006 r. przyjęła Program usuwania wyrobów azbestowych z terenu Miasta Suwałki.

Wobec braku inwentaryzacji wyrobów azbestowych ilość tych wyrobów na potrzeby Programu oszacowano na około 2 000 Mg.

Uwzględniając skalę i charakter zagrożenia uznano, że wyroby azbestowe stanowią na terenie miasta poważny problem, z którym nie można pozostawić samych właścicieli/zarządców zasobów mieszkaniowych. Wobec wysokich kosztów usuwania wyrobów budowlanych zawierających azbest, w trosce o zdrowie naszych obywateli oraz obowiązków wynikających ze stosownych aktów prawnych istnieje konieczność udzielenia pomocy mieszkańcom przez władze samorządowe. Wzięto pod uwagę dwa możliwe kierunki działań:

- możliwość utworzenia przy ZUOK w Suwałkach składowiska wyrobów azbestowych co zasadniczo wpłynęło by na obniżenie kosztów usuwania tych wyrobów poprzez zmniejszenie kosztów transportu i unieszkodliwiania odpadów,
- udzielenie właścicielom i zarządcom zasobów mieszkaniowych pomocy w usuwaniu wyrobów azbestowych zamontowanych na ich budynkach.

W związku z niepowodzeniem próby utworzenia składowiska na terenach gminy wiejskiej Suwałki, przylegających do ZUOK w Programie przyjęto do realizacji drugie działanie.

Istotą miejskiego Programu jest udzielenie wsparcia osobom fizycznym oraz wspólnotom i spółdzielniom mieszkaniowym w usunięciu z budynków wszelkich wyrobów zawierających

azbest. Przedmiotowa pomoc polega na bezpłatnym odbiorze przez samorząd zdemontowanych przez właścicieli/zarządców wyrobów zawierających azbest. Wyłaniany corocznie, w drodze przetargu przedsiębiorca dostarcza je na składowisko odpadów niebezpiecznych. Samorząd suwalski finansuje więc transport odpadów na składowisko oraz ich unieszkodliwianie.

W programie określono zasady powyższej pomocy, które stały się podstawą *Regulaminu pomocy mieszkańcom miasta w usuwaniu wyrobów zawierających azbest* przyjętego zarządzeniem Prezydenta Miasta.

W końcowej części Programu oszacowano koszty realizacji Programu. W oparciu o badanie rynku przyjęto, że koszt odbioru odpadów z nieruchomości, jaki średnio poniesie samorząd wyniesie 0,80 PLN/kg odpadów. Biorąc pod uwagę szacunkową ilość wyrobów azbestowych znajdujących się na terenie miasta przyjęto, że pełna realizacja Programu kosztować będzie 1 600 000 PLN. Uwzględniając stopniowe usuwanie przedmiotowych wyrobów na przestrzeni lat przyjęto, że rocznie usuwane będzie 150-200 ton odpadów co oznacza roczne wydatki z budżetu miasta na poziomie do 150 tys. PLN. Zgodnie z przyjętym Programem źródłem finansowania Programu miał być miejski fundusz ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

5.1. REALIZACJA PROGRAMU W LATACH 2006-2010

Realizując uchwałę Rady Miejskiej w Suwałkach od 2006 r. przyjmowane są wnioski o udzielenie pomocy w usuwaniu azbestu. Prezydent Miasta corocznie przeprowadza procedurę udzielenia zamówienia publicznego polegającego na odbiorze, na koszt Miasta wyrobów azbestowych zdemontowanych z nieruchomości.

Rezultaty realizacji Programu przedstawia poniższa tabela.

L.p	Rok	Ilość zrealizowanych wniosków (w szt.)	Waga usuniętych wyrobów azbestowych (w tonach)	Poniesiony koszt (w zł)
1.	2006	55	167,1	66.119,27
2.	2007	63	165,25	62.794,16
3.	2008	69	189,48	83.818,41
4.	2009	54	286,79	134.741,71
5.	2010	79	278,08	107 115,67
RAZEM		320	1 086,7	454 589,22

Z powyższych danych wynika, że w okresie realizacji uchwalonego przez Radę Miejską w Suwałkach Programu udzielono pomocy właścicielom lub zarządcom 320 nieruchomości zlokalizowanych na terenie Suwałk. Stanowi to około 14.% wszystkich obiektów zawierających wyroby azbestowe i 23 % budynków objętych Programem . W tym okresie usunięto 1 086,7 ton wyrobów azbestowych. Stanowi to około 24,5% wyrobów azbestowych zamontowanych na terenie miasta i około 33 % wyrobów zamontowanych na budynkach objętych Programem.

Efektem realizacji Programu jest niewątpliwie przyspieszenie usuwania wyrobów azbestowych z terenu Suwałk. Z danych z zakresu gospodarki odpadami wynikało, że w 2002 r. (przed wprowadzeniem Programu) z terenu Suwałk usunięto jedynie 14,5 tony odpadów azbestowych. W Programie zakładano, że udzielanie przez samorząd pomocy w usuwaniu azbestu spowoduje zwielokrotnienie tej wielkości. W rzeczywistości aktualnie rocznie usuwane jest kilkanaście razy więcej wyrobów azbestowych. Zauważalny jest trend rosnący w tym zakresie na co ma niewątpliwie wpływ upływ czasu wykorzystania płyt eternitowych a co za tym idzie ich starzenie się.

Rosnąca skala pomocy Miasta, w tym przekroczenie zakładanej w Programie rocznej ilości

usuwanych odpadów nie spowodowały dotychczas przekroczenia wielkości środków finansowych przeznaczonych w budżecie miasta na realizację Programu. Powyższe wynika z zasadniczo niższej, od zakładanej w Programie ceny odbioru odpadów przez wyłonionych w przetargach przedsiębiorców. Cena ta wynosiła w omawianym okresie 0,36 – 0,51 PLN/kg. W 2010 r. wyniosła ona 0,36 PLN/kg.

5.2. PRZESŁANKI ZMIANY PROGRAMU

Przy braku bezzwrotnego wsparcia finansowego z zewnątrz jedynym źródłem finansowania realizacji programu w latach 2006-2008 były środki miejskiego funduszu ochrony środowiska i gospodarki wodnej. Po likwidacji powiatowych i gminnych funduszy ochrony środowiska przez ustawę z dnia 20 listopada 2009 r. o zmianie ustawy – Prawo ochrony środowiska oraz niektórych innych ustaw w styczniu 2010 r. niezbędne środki rezerwowane są bezpośrednio w budżecie Miasta.

W 2008 r. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Białymstoku zmienił zasady udzielania pomocy finansowej umożliwiając przyznawanie bezzwrotnych dotacji między innymi na zadania związane z usuwaniem azbestu. W związku z powyższym Prezydent Miasta Suwałk w latach 2009 i 2010 występował do Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Białymstoku o przyznanie dotacji na realizację programu usuwania azbestu.

Wnioski zostały rozpatrzone pozytywnie i na odbiór wyrobów budowlanych zawierających azbest z nieruchomości położonych w Suwałkach w 2008 i 2009 r. samorząd suwalski uzyskał dotację w wysokości 29.875 zł. Na usuwanie azbestu z terenu Suwałk w II połowie 2009 r. i w 2010 r. w kolejnej dotacji Miastu Suwałki przyznano kwotę w wysokości do 56.916 zł

Stworzenie przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Białymstoku możliwości pozyskania dotacji na zadanie usuwania wyrobów azbestowych obejmujące nie tylko odbiór odpadów od właścicieli/zarządców nieruchomości, ale również demontaż wyrobów azbestowych z budynków stwarza potrzebę zmiany obowiązującego w Suwałkach programu usuwania azbestu. Rozszerzenie zakresu wsparcia właścicieli/zarządców nieruchomości przez samorząd o demontaż wyrobów azbestowych z budynków umożliwi samorządowi staranie się o dofinansowanie tej części procesu usuwania azbestu przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Białymstoku. Zmniejszenie kosztu usuwania wyrobów azbestowych ponoszonego przez właścicieli/zarządców nieruchomości pozytywnie wpłynie na tempo usuwania azbestu z terenu miasta.

6. ILOŚĆ WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST NA TERENIE MIASTA SUWAŁKI

Według posiadanej przez Urząd Miejski w Suwałkach, systematycznie aktualizowanej inwentaryzacji budynków, wyroby zawierające azbest znajdują się na 2 037 budynkach zlokalizowanych na terenie miasta:

Rodzaj budynków	Ilość budynków	Ilość wyrobów azbestowych (Mg)
mieszkalne	931	1 799,8
przemysłowe	10	90,6
transportu i łączności	193	180,4
handlowo-usługowe	37	79,8
magazynowe	12	96,3
biurowe	3	15,6
użyteczności publicznej	2	6,2
rolnicze	155	396,3
inne niemieszkalne	694	684,1
Razem	2 037	3 349,1

Miasto Suwałki nie należy do obszarów określonych w *Programie usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu województwa podlaskiego* jako rejonu szczególnego zagrożenia azbestem. Według badań wykonanych w 2006 r., pod względem poziomu stężenia włókien azbestu w powietrzu Suwałki zaliczane są do terenów o najmniejszym stężeniu.

Z zamieszczonych powyżej danych wynika, że na terenie miasta znajduje się około (waga szacowana jest na podstawie powierzchni zabudowy) 3,4 tys. ton wyrobów azbestowych, z czego na budynkach mieszkalnych znajduje się 11,8 tys. ton (53,7%), na budynkach użyteczności publicznej 6,2 tony a na budynkach rolniczych 396,3 tony (11,8%). Łącznie na obiektach objętych miejskim programem usuwania azbestu (mieszkalne, użyteczności publicznej oraz rolnicze) znajduje się 2 202 tony wyrobów azbestowych co stanowi 65,8% całości wyrobów azbestowych zamontowanych w mieście.

Aktualnie posiadana wiedza różni się od szacunków podanych w Programie przyjętym w 2006 r. Założono wtedy, że na terenie miasta znajduje się około 2 tys. ton wyrobów azbestowych z czego 99,5% na budynkach mieszkalnych. W oparciu o inwentaryzację stwierdzić można, że rzeczywista ilość wyrobów azbestowych na budynkach mieszkalnych wynosiła 2,9 tys. ton. Niedoszacowano również ilość wyrobów znajdujących się na budynkach przemysłowych, biurowych i usługowych. Wg aktualnych danych ilość wyrobów azbestowych w 2006 r. wynosiła około 4,4 tys. ton tj. dwa razy więcej niż przyjęto w Programie.

Według informacji składanych przez właścicieli/zarządców nieruchomości stan wyrobów zawierających azbest jest dobry.

7. CELE PROGRAMU I ZAŁOŻENIA POMOCY MIASTA W USUWANIU WYROBÓW AZBESTOWYCH

Podstawowym celem Programu, podobnie jak programu województwa podlaskiego jest:

LIKWIDACJA SZKODLIWEGO ODDZIAŁYWANIA AZBESTU NA ŚRODOWISKO.

Likwidacja negatywnych skutków zdrowotnych powodowanych kontaktem z włóknami azbestu możliwa jest jedynie poprzez jak najszybsze usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest znajdujących się na terenie miasta. Powyższy cel można osiągnąć poprzez:

- edukację właścicieli/zarządców nieruchomości w zakresie szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko, w tym na zdrowie ludzi,
- pomoc samorządu miasta w usuwaniu przez właścicieli/zarządców nieruchomości wyrobów zawierających azbest,
- usuwanie ewentualnych „dzikich wysypisk” odpadów zawierających azbest.

Potoczna wiedza o szkodliwości azbestu nie oznacza niestety rzeczywistej świadomości szkodliwego wpływu azbestu na zdrowie człowieka. Niewielkie jest zrozumienie mechanizmu oddziaływania azbestu. Taki stan rzeczy spowodował m.in. protesty przeciwko budowie w Zielonym Kamedulskim lokalnego, bezpiecznego dla środowiska składowiska odpadów zawierających azbest przy jednoczesnym ignorowaniu przez protestujące osoby uszkodzonych płyt eternitu na dachach należących do nich budynków.

Działania edukacyjno-informacyjne powinny zminimalizować powstawanie „dzikich” wysypisk, oraz wpłynąć na poprawne zabezpieczenie wyrobów zdeponowanych na terenie posesji. Znajomość prawa i procedur wpłynie również na sprawne przygotowywanie wniosków i organizację usuwania wyrobów azbestowych.

Uzmysłowienie właścicielom budynków zawierających wyroby azbestowe płynącego z tego zagrożenia należy traktować jako podstawowe narzędzie przyspieszenia usuwania wyrobów azbestowych z terenu miasta.

Samorząd suwalski prowadzi kampanię informacyjną w tym zakresie, wykorzystując w tym celu lokalne radio, internet oraz broszury. Należy kontynuować te działania poszukując jednocześnie nowych kanałów dotarcia do mieszkańców.

Drugim narzędziem osiągnięcia wytyczonego celu jest wsparcie tych, którzy zdecydowali się usunąć wyroby azbestowe z należących do nich budynków. Wysokie koszty związane z tym działaniem stanowią często przyczynę opóźniania realizacji zamiaru. Na koszt ten składa się koszt demontażu wyrobów, koszt ich transportu i unieszkodliwienia na składowisku odpadów niebezpiecznych oraz koszt zakupu i montażu nowych materiałów budowlanych które zastąpią usunięte wyroby.

Dotychczas samorząd miasta Suwałki organizował odbiór, wcześniej zdjętych, na koszt właściciela/zarządcy budynku, odpadów zawierających azbest. Finansowano więc w 100% transport i unieszkodliwianie odpadów. Pomocą objęte są budynki mieszkalne, użyteczności publicznej oraz rolnicze.

Biorąc pod uwagę powstałą możliwość pozyskania środków finansowych z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Białymstoku na demontaż z budynków wyrobów zawierających azbest przyjmuje się w Programie dwa warianty pomocy w usuwaniu wyrobów azbestowych.

Wariant I – w przypadku otrzymania dofinansowania z WFOŚiGW w Białymstoku na demontaż wyrobów zawierających azbest z budynków samorząd sfinansuje demontaż oraz ich transport i unieszkodliwienie,

Wariant II – w przypadku braku dofinansowania przez WFOŚiGW w Białymstoku demontażu wyrobów pomoc obejmie jedynie odbiór odpadów tj. transport i unieszkodliwianie.

Zaznaczyć należy, że zarówno w przypadku nie otrzymania żadnego dofinansowania ze środków WFOŚiGW w Białymstoku jak i w przypadku otrzymania dofinansowania jedynie transportu i unieszkodliwiania odpadów Miasto Suwałki będzie realizowało Wariant II.

Z dużą dozą prawdopodobieństwa można przyjąć, że w pewnych okresach będzie realizowany Wariant I a w innych Wariant II.

Po uchwaleniu Programu przez Radę Miejską w Suwałkach zarządzeniem Prezydenta Suwałk zostanie przyjęty regulamin precyzujący procedurę udzielania pomocy w usuwaniu wyrobów zawierających azbest.

Ostatnim narzędziem likwidacji szkodliwego oddziaływania azbestu jest lokalizowanie „dzikich wysypisk” odpadów azbestowych, a w przypadku stwierdzenia ich występowania likwidowanie zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Usunięcie wyrobów zawierających azbest przyniesie korzyści społeczne, ekonomiczne i ekologiczne polegające na:

- 1) zmniejszeniu emisji włókien azbestu,
- 2) uzyskaniu poprawy ochrony zdrowia mieszkańców,
- 3) poprawie wyglądu zewnętrznego obiektów budowlanych i ich stanu technicznego.

8. HARMONOGRAM REALIZACJI PROGRAMU NA LATA 2011-2032

Dotychczasowa realizacja *Programu usuwania wyrobów azbestowych z terenu Miasta Suwałki* wskazuje na usuwanie z budynków objętych Programem około 280 Mg odpadów zawierających azbest rocznie. Utrzymanie dotychczasowego tempa usuwania wyrobów azbestowych z terenu miasta pozwoliło by na zakończenie procesu w przeciągu 8 lat. Niestety trudno oczekiwać, że wszyscy właściciele/zarządcy usuną azbest ze swoich budynków w tak krótkim okresie.

Tempo dalszego usuwania tych odpadów kształtowane będzie przez:

- skalę pomocy samorządu – pozytywny wpływ (szczególnie w przypadku rozszerzenia pomocy samorządu dla właścicieli/zarządców budynków o finansowanie demontażu wyrobów z budynków),

Program usuwania wyrobów azbestowych z terenu Miasta Suwałki

- starzenie się wyrobów azbestowych - pozytywny wpływ,
- fakt, że spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe i Zarząd Budynków Mieszkalnych oraz lepiej sytuowani finansowo mieszkańcy kończą już usuwanie wyrobów azbestowych – negatywny wpływ.

Biorąc powyższe pod uwagę ustala się następujący harmonogram realizacji programu:

Okres	Cele
Lata 2011-2032	Zwiększenie świadomości mieszkańców w zakresie bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest
Lata 2011-2032	Aktualizowanie bazy danych dotyczących podmiotów i ilości azbestu i wyrobów zawierających azbest na terenie miasta
Lata 2011-2015	Bezpieczne usunięcie ok. 50% aktualnej ilości wyrobów zawierających azbest i ich unieszkodliwienie
Lata 2016-2022	Bezpieczne usunięcie wyrobów zawierających azbest do poziomu min 80% aktualnej ilości i ich unieszkodliwienie
Lata 2023-2032	Bezpieczne usunięcie wszystkich wyrobów zawierających azbest i ich unieszkodliwienie
Lata 2011-2032	Monitoring realizacji Programu

9. FINANSOWE ASPEKTY REALIZACJI PROGRAMU

9.1 SZACUNEK KOSZTÓW

Koszty finansowania przez samorząd pomocy w usuwaniu wyrobów zawierających azbest zależą od skali pomocy. Koszty te różne będą w przypadku realizacji Wariantu I a inne, niższe przy Wariacie II.

Przy szacowaniu kosztów przyjęto:

- ✓ koszt odbioru odpadów na poziomie 0,40 PLN/kg (10% wyższy od ponoszonego w 2010 r.),
- ✓ koszt demontażu odpadów na poziomie 10 PLN/m² (koszt oparty o badanie rynku).

Przy powyższych założeniach koszt realizacji *Programu* wyniesie;

Okres	Wariant I	Wariant II
Lata 2011-2015	1 088 tys. PLN	440,4 tys. PLN
Lata 2016-2022	652,8 tys. PLN	264,2 tys. PLN
Lata 2023-2032	435,3 tys. PLN	176,2 tys. PLN
Razem	2 176,1 tys. PLN	880,8 tys. PLN

9.2 ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Poza środkami budżetu Miasta Suwałki należy przeanalizować możliwość pozyskania do finansowania realizacji *Programu* środków zewnętrznych.

Zgodnie z *Programem oczyszczania kraju z azbestu na lata 2009-2032* niewielkie środki z budżetu państwa, przeznaczone na wsparcie usuwania azbestu ukierunkowane mają być na wzmocnienie procesu inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest oraz na prowadzenie działań edukacyjno-informacyjnych, w tym szkoleń dla administracji publicznej oraz szkoleń lokalnych.

Program przewiduje uruchomienie finansowania działań związanych z usuwaniem azbestu w ramach krajowych funduszy ochrony środowiska, ze środków unijnych oraz preferencyjnych kredytów Banku Ochrony Środowiska.

Biorąc pod uwagę podział zadań pomiędzy poszczególnymi programami operacyjnymi środków unijnych na wsparcie usuwania azbestu należało by szukać w Regionalnym Programie Operacyjnym lub Programie Operacyjnym Infrastruktura i Środowisko.

W szeregu województwach Regionalne Programy Operacyjne przewidują dofinansowanie projektów skierowanych na usuwanie wyrobów azbestowych. Jednakże w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Podlaskiego na lata 2007-2013 nie założono dofinansowywania projektów których istotą jest wsparcie usuwania azbestu.

W ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko nie przewiduje się wsparcia inwestycji dotyczących usuwania wyrobów zawierających azbest.

Na realizację zadań związanych z usuwaniem azbestu mogą być wykorzystywane środki finansowe Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Beneficjentami mogą być jednostki samorządu terytorialnego i ich związki, podmioty świadczące usługi z zakresu zadań własnych samorządu oraz przedsiębiorcy. Środki z NFOŚiGW mogą mieć charakter pożyczek bezzwrotnych, w tym częściowo umarżanych, a w niektórych przypadkach dotacji bezzwrotnych, co regulowane jest szczegółowymi zasadami określonymi przez Fundusz.

Realną możliwość pozyskania środków zewnętrznych stwarza inicjatywa Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Białymstoku. Fundusz od dwóch lat wspiera samorządy w usuwaniu wyrobów zawierających azbest bezzwrotnymi dotacjami. Do dofinansowania mogą zostać zgłoszone zadania ujęte w gminnych/powiatowych programach usuwania azbestu z obiektów, których właścicielami są osoby fizyczne (również wspólnoty mieszkaniowe) oraz z obiektów gminnych/powiatowych. Dotychczas wysokość dotacji mogła wynosić do 70% kosztów kwalifikowanych (jej poziom był uzależniony od „zamożności” gminy). Do kosztów kwalifikowanych zaliczano koszty:

- transportu odpadu niebezpiecznego do miejsca unieszkodliwienia poprzez składowanie,
- unieszkodliwiania poprzez składowanie odpadu niebezpiecznego na składowisku odpadów azbestowych.

W związku z otrzymaniem środków z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej po raz pierwszy, w 2011 r. regulamin udzielania dotacji przez WFOŚiGW na usuwanie azbestu zakłada rozszerzenie zakresu kosztów kwalifikowanych o koszt demontażu wyrobów zawierających azbest.

Wg. w/w regulaminu kwota dofinansowania zadania może wynieść do 100% kosztów kwalifikowanych.

9.3 SYSTEM DOFINANSOWANIA USUWANIA WYROBÓW AZBESTOWYCH

Rada Miejska w Suwałkach powinna uchwalać corocznie w budżecie miasta stosowne środki na realizację Programu. Podstawą określenia wysokości kwoty powinny być napływające wnioski oraz pozyskane zewnętrzne fundusze.

Wysokość środków uzależniona będzie od pozyskania dotacji z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Białymstoku, a w szczególności od objęcia kosztami kwalifikowanymi demontażu wyrobów azbestowych i co za tym idzie wariantu realizacji *Programu*.

Środki własne miasta pochodzić będą z wpływów z tytułu opłat za korzystanie ze środowiska i kar administracyjnych nakładanych na podmioty korzystające ze środowiska.

10. MONITORING REALIZACJI PROGRAMU

Monitoring realizacji *Programu* pozwoli na bieżącą analizę oraz kontrolę zgodności założonego harmonogramu realizacji z faktycznymi działaniami podejmowanymi przez właścicieli poszczególnych obiektów. Kontrolowanie zmian w skali miasta w odniesieniu do poszczególnych budynków pozwoli na zaplanowanie i weryfikację działań związanych z terminami usuwania azbestu. Każda zmiana w zakresie liczby budynków pokrytych azbestem, ilości czy też stanu wyrobów zawierających azbest zgłoszona przez właściciela budynku zostanie naniesiona w bazie danych, co umożliwi bieżącą aktualizację bazy o wyrobach zawierających azbest.

W celu efektywnego monitorowania przyjęto wskaźniki, służące ocenie wdrażania *Programu*:

Lp.	Wskaźniki oceny	Jednostka
1	Ilość wyrobów zawierających azbest na 1 km ² powierzchni miasta	Mg/km ²
2	Ilość unieszkodliwionych odpadów zawierających azbest	Mg/rok
3	Nakłady poniesione przez samorząd na usunięcie odpadów zawierających azbest	PLN/rok
4	Ilość zlokalizowanych i usuniętych „dzikich wysypisk” z odpadami azbestowymi	szt.

Na podstawie bazy danych o lokalizacji i ilości wyrobów azbestowych oraz proponowanych powyżej wskaźników oceny wdrażania *Programu*, możliwe będzie monitorowanie *Programu* jak również realizacji zadań określonych w *Programie Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032*.

Wskaźnik ilości wyrobów zawierających azbest na 1 km² powierzchni Miasta powinien ulegać zmniejszeniu w każdym roku realizacji *Programu*, począwszy od wartości bazowej wynoszącej w 2010 r. 55 Mg/km².

Wskaźnik ilości unieszkodliwionych odpadów zawierających azbest w [Mg/rok] powinien zapewniać osiągnięcie celów *Programu* na poszczególne okresy realizacji *Programu*.

Nakłady finansowe ponoszone na usunięcie odpadów zawierających azbest stanowią funkcję ilości unieszkodliwionych odpadów i cen uzyskanych w przetargach na wyłonienie wykonawców zadania odbioru odpadów azbestowych a w Wariancie I również na demontaż wyrobów azbestowych. Nakłady te powinny zapewniać realizację wszystkich wniosków o pomoc w usuwaniu azbestu.

Wskaźnik ilości „dzikich wysypisk” z odpadami azbestowymi na terenie Miasta w roku bazowym wynosi 0. Udzielenie właścicielom/zarządom wsparcia przez samorząd powinien zapobiegać powstawaniu takich „składowisk”.

Biorąc pod uwagę harmonogram wdrażania *Programu* przyjmuje się że, Prezydent Miasta Suwałki przedstawi Radzie Miejskiej w Suwałkach sprawozdanie z realizacji *Programu* na koniec poszczególnych okresów tj. w 2016 r., 2023 r. i 2032 r.